

Göç ve Sürgün Diyalektiğinde Hicret

Rabia MERT

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1612

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Eskiyeni Yayınları

Yayın No | Publication Number: 316

Kitap Adı: Göç ve Sürgün Diyalektiğinde Hicret

Book Title: Hegira in the Dialectic of Migration and Exile

ISBN: 978-625-5536-29-7

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255536297

Yazar | Author: Rabia MERT | orcid.org/0000-0002-9214-9202

Kurum | Institution: Sinop Üniversitesi

ROR ID: ror.org/004ah3r71

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book - Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 130

Yayın Tarihi | Publication Date: Mayıs | May 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: JFFN | Göç, zorunlu göç, mültecilik | Migration, im-migration & emigration

BISAC: SOC007000 | Sosyoloji / Göç ve Yer Değiştirme | Social Science / Emigration & Immigration

THEMA: JBFM | Göç, zorla yerinden edilme, diasporalar | Migration, forced displacement, diasporas

LC: JV6217 | Zorunlu göç, iltica, hicret, sürgün | Forced migration, exile, emigration, immigration

Atf Bilgisi | Cite as: Mert, Rabia. *Göç ve Sürgün Diyalektiğinde Hicret*. Ankara: Eskiyeni Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

Göç ve Sürgün Diyalektiğinde Hicret

Rabia MERT

Ankara 2025

Yazar Hakkında | About the Author

Rabia MERT

2004 yılında Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden mezun oldu. 2011 yılında Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde yüksek lisansını bitirdi. 2017 yılında OMÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde doktoraasını tamamladı. 2018 yılında Sinop Üniversitesi İlahiyat Fakültesine yardımcı doçent olarak atandı. 2023 yılında doçent unvanını aldı. Halen Sinop Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde görevine devam etmektedir.

She graduated from Selçuk University Faculty of Theology in 2004. She completed her master's degree at Selçuk University Institute of Social Sciences in 2011. She completed her doctorate at OMU Institute of Social Sciences in 2017. In 2018, she was appointed as an assistant professor at Sinop University, Faculty of Theology. She became an associate professor in 2023. She is currently working at Sinop University Faculty of Theology.

Kitap Hakkında

Göç ve Sürgün Diyalektiğinde Hicret

Günlük hayatımızda yoğun olarak karşılaştığımız aynı zamanda her toplumda ve her zamanda görülebilen, insanlığın temel hareketlerinden birisi olan göç kavramı, özellikleri itibarıyla zorunlu bir göç çeşidi olan sürgün ve özel bir göç çeşidi olan hicret birlikteliğinde incelenmiştir. Çalışma, Deleuze'ün göçebe imgesi çerçevesinde açıklandığı gibi bir süreci esas alır. Buna, insan hareketlerinde mevcut dinamikleri inceleyerek başlar. Deleuze'ün dünyevi göçebe imgesini benimsemekle birlikte hareketin, seküler modelden daha ilahî perspektife geçiş olduğunu savunur. Daha sonra çalışma, bu geçişin izlerini yabancı/öteki ile yerli/yerleşik açısından muhacir-ensar kavramları üzerinden Peygamber'in hicretinde araştırır. Her iki modelin hareketin yapısı içindeki ters bir yönü vurguladığı gösterilir. Çalışma, hareketteki ters yönün Gazze-İsrail haberlerinde görüldüğünü savunur ve sürgüne itilen Gazzelilerin hicret imkânını sorgular. Bu haberler, hareketin göç-sürgün diyalektiğinde yeniden tanımlamada dönüşümünü anlamayı sağlarken aynı zamanda Gazzeli halkın kuzey ve güney arasında hareket ederek nasıl varoluşsal mücadele ettiğini göstermeye çalışır. Eser, hicretin yapısındaki hareketin toplumun dönüşümü ve inşasında kolektif olarak paylaşılan tecrübeye yansıdığı ve anlam bulduğu iddiasındadır.

Anahtar Kelimeler: Hicret; sürgün; göç; göçebe

About the Book

Hegira in the Dialectic of Migration and Exile

The concept of migration, which we frequently encounter in our daily lives and can be seen in every society and at every time, is examined in the context of exile, which is a type of migration that is mandatory, and hijra, which is a special type of migration. The study is based on a process as explained within the framework of Deleuze's nomadic image. It begins by examining the dynamics present in human movements. While adopting Deleuze's worldly nomadic image, it argues that the movement is a transition from a secular model to a more divine perspective. Then, the study investigates the traces of this transition in the migration of the Prophet through the concepts of the foreigner/other and the local/settled through the concepts of the muhajir-ansar. It is shown that both models emphasize an opposite aspect within the structure of the movement. The study argues that the opposite aspect in the movement is seen in the Gaza-Israel news and questions the possibility of migration for the Gazans who are pushed into exile. While these news provide an understanding of the transformation in redefining the movement in the dialectic of migration-exile, it also tries to show how the people of Gaza struggle for their existence by moving between the north and the south. The work claims that the movement in the structure of the hijra is reflected in the collectively shared experience and finds meaning in the transformation and construction of society.

Keywords: History of Religions; exile; migration; nomad

*Bu kitabı kıymetli arkadaşım
Tuba Hicret BIYIKLI'ya ithaf ediyorum.*

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	11
GİRİŞ	13
BİRİNCİ BÖLÜM	
VAR OLMA ARZUSU OLARAK GÖÇ	27
1.1. Göç Kavramı: Hareket	27
1.2. Yolculuk Olarak Göç	35
1.3. Gelişim Olarak Göç	42
İKİNCİ BÖLÜM	
YOK ETME GAYRETİ BAĞLAMINDA SÜRGÜN	49
2.1. Sürgün Kavramı: Mahrumiyet-Ceza	50
2.2. Sürgün: Yabancı Toplumda Yaşam	57
2.3. Sürgün ve Kimlik Bağlantısı	63
2.4. Sürgünden Cennet Vatana Dönüş Özlemi	71
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
BİR TOPLUM İNŞASI OLARAK HİCRET	77
3.1. Hicret Kavramı: Terk Etmek ve Fedakârlık	79
3.2. Dinin Özgürce Yaşanabilmesi İçin Hicret	87
3.3. Tebliğ İçin Hicret: Genişleme	94
3.4. Hicret ve Müesseseleşme	103
SONUÇ	113
KAYNAKÇA	121
DİZİN	127

ÖN SÖZ

Göç, insanın mekânla ilişkisi bakımından temel konulardan birisi olması yanında günümüzde göçmenlerle ilgili haberlere de sıklıkla rastlanılmaktadır. Geçen on yılda Suriye’de yaşananların etkisiyle vatanlarını terk eden milyonlarca insan, mülteci/göçmen tartışmalarıyla Türkiye’nin olduğu kadar dünyanın da gündeminde iken son bir yılda Gazze’deki çatışma ile yerlerinden sürgün edilmek istenen Müslümanların yaşadığı hadiseler, göç olgusunu sosyal bilimler ve dinî açıdan incelemeyi gerekli kılmaktadır.

Müslümanların içinde bulunduğu bu meselenin nasıl değerlendirileceği noktasında göç, sürgün ve hicret başlıkları çerçevesinde oluşturulan tanımlama ve anlamalar önemlidir. Hicretin ortaya çıkışı, bulunulan toplumla oluşan farklılığa dayanır ve bu ilkesel olduğu kadar pratikte de görünürlüğe işaret ettiğinden ayrışmaya neden olur. Ayrıca bu ayrışmanın yoğunluğu yani onu kabul eden insanların tutumu, gücüne işaret eder. Buradaki yoğunluğa göre de hicretin etkisi belirtilebilecektir. Bu çalışmada, göç olgusuna hicret perspektifinden bakmak suretiyle bütün insanların karşılaşılabileceği bir durum Peygamber örneğinde incelenmiştir. Burada peygamberlerin hicretlerinin, günümüzdeki göç ve göçmenlerle ilgili soru ve sorunları anlama potansiyeli taşıdığından hareket edilmiş, günümüz için hangi anlamlar çıkarılabileceği bulunmak istenmiştir. Nitekim peygamberlerin rolü, temelde insanlara davette bulunmaktır. Bununla birlikte onların hayatları inanan insanlar için örneklik teşkil ettiğinden günümüzün önemli konularından birisi olan göç hakkında neler sunabileceği bilinmelidir.

Bu çalışmada, genel itibarıyla hareket hâlinde olan insanın göç tecrübesi dinî amaçlı yolculuk olan hicretle birlikte yeniden ele alınarak göçün anlaşılmasına katkı sunulmaya çalışılmıştır.

Bu nedenle g c, tarihsel boyutu ile incelenmemiŐ, genel olarak peygamber anlatıları özelde ise Hz. Peygamber'in hayatındaki yeri ve Müslümanlar için örnekliliği bağlamında ele alınmıŐtır. Bunun için insan hareketliliği olan g c ile dıŐarıdan zorlama sonucu ortaya çıkan sürgün bütünlüğünde konu değerlendirilerek hem insanların kendi istekleriyle gücü hem de dıŐarıdan baskı ile gerçekleŐen sürgünü yansıtan hicretle ilgili temel bazı hususlar ortaya çıkarılmıŐtır.

Bu kitabın konusu uzun süre önce belirlenmiŐ olup neticede yazıya geçirilebilmiŐtir, elbette baŐlangıçta düŐünülen içerik de birtakım deęiŐmelere uęramıŐtır. Bütün bunlarla beraber çalıŐmanın istenen gayeye ulaŐması temennimizdir. ÇalıŐmaya katkısı için değerli hocam Prof. Dr. Cengiz Batuk'a teŐekkürlerimi sunarım.

Rabia MERT
Sinop 2025